

Yliopistokirjastot osaavat tuloksellisen yhteistyön

Päivikki Karhula

Yliopistokirjastojen neuvoston juhlissa oli hetki aikaa kuulla puheenjohtajakautensa lopussa olevan Ari Muhosen mietteitä. Juhlaesitelmässään Muhonen korostaa kirjastojen elintärkeää roolia tiedon välittäjinä tutkimukselle ja opetukselle. – Kirjastot ovat yliopiston toiminnan, huippututkimuksen ja opetuksen sydän. Sydän pumpkaa verta ja sen mukana happea aivoihin, ilman sitä eivät aivot voi toimia.

Muhonen katsoo tyytyväisenä neuvoston toimintaa taaksepäin, mutta toiveita toki riittäisi tuleville vuosillekin. – Yliopistokirjastojen neuvoston missiona on ollut yhteisen tulevaisuuden luominen, tiivistää Muhonen. – Foorumia tarvittiin aikanaan, kun Opetusministeriö vähensi otettaan kirjastojen välisessä koordinoinnissa 1990-luvun loppupuolella. Neuvosto on tarjonnut johtajille virkistävän foorumin keskusteluun. Neuvoston työvaliokunta on puolestaan laajentanut yhteistyötä myös yliopistokirjastojen ulkopuolisiin sektoreihin.

Merkittäviä hankkeita, uutta toimintakulttuuria ja pysyvää hyötyä

Yliopistokirjastojen neuvoston voimin on saatu aikaan useita kansallisesti merkittäviä ja alaa eteenpäin vieviä hankkeita. – Suurimpina ovat olleet kokoelmakarttahanke, informaatiolukutaitohanke, tutkimuksen rahoitus selvitys sekä laatuhanke, jota Helsingin yliopiston kirjasto hallin-

noi. Tavoitteena on ollut, että hankkeilla tavoitellaan pysyviä hyötyjä, täsmentää Muhonen.

Hankkeiden lisäksi tuloksia on saatu monenlaisen yhteisten järjestelmien muodossa. Tärkeimpinä saavutuksina Muhonen mainitsee FinElib-konsortion, jossa kirjastot yhdessä hankkivat elektronisia aineistoja. Yliopistokirjastoilla on myös yhteinen kirjastojärjestelmä, luettelointiyhteistyötä ja tiivistä keskustelua kirjastojen välillä käydään erityisesti kirjastojärjestelmän ympärillä.

Neuvostossa on opittu myös yhteistoiminnan pelisääntöjä ja luotu yhteistä toimintakulttuuria. Tulokset puhuvat myös sen puolesta, että yhteinen sävel on löytynyt. – Yliopistokirjastojen neuvostossa on pyritty luomaan yhtenäistä toimintapolitiikkaa kirjastoille, toteaa Muhonen. – Omista eduista kiinnipitämisen sijaan on opeteltu konsensusperiaatetta. Se, että toiminnassa ei ole pakkoja, on sekä vahvuus että heikkous. Tiivis keskusteluyhteys kirjastojen välillä tarkoittaa sitä, että osataan tehdä asioita yhdessä.

Toimieliminä ovat neuvoston ja työvaliokunnan kokoukset. Hankkeissa on ollut mukana myös muita työntekijöitä. – Varsin vähillä resursseilla on saatu aikaan paljon. Neuvostollahan on varsinaisena työntekijänä vain yhteistyösihteeri, kokoa Muhonen. – Yhteistyökumppaneita on laaja joukko, kuten rahoittajat, muut muistioorganisaatiot, tiedeyhteisöt ja tutkimuslaitokset sekä monet kirjastoalan toimijat.

Resurssien jakaminen ja yhdessä vaikuttaminen ovat olleet tähän mennessä neuvoston keskeisiä teemoja. - Yliopistokirjastojen neuvosto on ollut toki tärkeä vertaistuen ja keskustelun kanava kirjastojen johtajillekin ja antanut mahdollisuuden reflektoida ajatuksiaan. Johtamiseen liittyvistä kysymyksistä ei kuitenkaan sinänsä ole paljon keskusteltu. Kirjastoasiat ovat olleet tärkeämmällä sijalla, toteaa Muhonen.

Nopeat ja syvät muutokset haasteena

Muhonen näkee neuvoston toiminnan olevan uudenlaisten haasteiden edessä. Sekä yliopistot että kirjastot joutuvat nopeasti määrittelemään toimintaansa uudelleen monista syistä. - Yliopistot ja kirjastot elävät moninaisten muutospaineiden keskellä. Niiden työhön vaikuttavat mm. tuottavuusohjelmat, tiukentuvat tehokkuus- ja vaikuttavuusvaatimukset, korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen ja valtionhallinnon tiukeneva ote esimerkiksi hankinnoissa, toteaa Mu-

honen esitelmässään. - Tutkimuksella, opetuksella ja kirjastotyöllä on yhä enemmän kansainvälisiä kytkentöjä. Tietojärjestelmät kehittyvät nopeasti ja niiden hankintoihin vaikuttavat uudenlaiset strategiat, kuten Valtion IT-toimintojen uudistamishanke.

Kirjastosektorillakin Yliopistokirjastojen neuvosto joutuu pohtimaan lähtökohtiaan uudelleen. – Kirjastoalalla on tällä hetkellä monimutkainen vaikuttamisen rakenne. Kun Yliopistokirjastojen neuvosto aikanaan syntyi, se oli tiiviissä yhteydessä Kansalliskirjastoon. Nyt asetelma on tästä muuttunut. Kansalliskirjasto palvelee yliopistokirjastojen lisäksi muitakin kirjastosektoreita. Lisäksi yhteistyöorganisaatioita ja vaikuttajia on usealla taholla, kuten Kansalliskirjasto, konsortiot, digitaalisen kirjaston johtoryhmä ja kirjastojärjestelmän ympärillä olevat verkostot, kokooa Muhonen. - Yliopistokirjastojen neuvoston roolia pitäisi katsoa uudesta näkökulmasta. 